

Societat

EDUCACIÓ

La Thais té 15 anys però no va a l'institut. És alumna d'El Llindar, una escola de noves oportunitats per a joves que s'han despenjat del sistema educatiu ordinari. Aquest curs es graduarà de l'ESO i després vol estudiar per ser educadora social.

FRANCESC MELCION

“Vaig a una escola on no s'han donat per vençuts amb mi”

Els centres de noves oportunitats es reivindiquen com a resposta al fracàs escolar i demanen reconeixement i un finançament estable

LAIA VICENS
BARCELONA

Ella ho té clar: “Jo no soc un cas de fracàs escolar. Abans sí, però ara sé que em trauré l'ESO i més coses”. Però les estadístiques, tossudes i fredes, sí que inclouen la Thais, de 15 anys, en aquest dolorós 17,4% d'abandonament escolar prematur a Catalunya. “M'avorria molt a classe. No hi veia cap motivació i fotia merder per divertir-me i perquè ningú es preocupava pel que em passava”, recorda de quan feia només primer d'ESO en un institut de Cornellà de Llobregat. A segon la van expulsar un mes de classe i al tornar a l'aula la distància va ser inassumible: “No entenien res, ho vaig deixar i em vaig quedar a casa”. Com ella, dos de cada deu alumnes deixen l'institut abans d'acabar l'ESO, una xifra que supera de molt la mitjana europea, d'un 10%.

Fins que la Thais va trobar una mà amiga on agafar-se: la Fundació El Llindar, un centre de segones –o noves– oportunitats per a joves que s'han despenjat del sistema educatiu ordinari. Hi va entrar sense esperança ni confiança en ella mateixa, però dos anys després és una altra. “Aquí tots hi hem acabat per algun motiu o altre, ens ha passat alguna cosa i això ens uneix. Per què et penses que es diu de segones oportunitats? Doncs perquè en aquesta escola no s'han donat per vençuts amb mi, amb nosal-

tres”, explica amb franquesa. Al darrere de cadascuna de les dècimes d'aquest 17,4% d'abandonament hi ha “molt patiment”, afirma Begonya Gasch, directora d'El Llindar. “Arriben aquí perquè alguna cosa no ha anat bé a l'escola. La majoria diuen que les coses es comencen a tòrcer a segon o tercer de primària. Imagina't la quantitat d'anys que han estat en una aula tenint la sensació de ser invisibles, de no ser ningú!” La feina a la Fundació és “reconnectar-los a l'aprenentatge i a la vida”, una tasca difícil que requereix temps, espai, acompanyament i un canvi de mirada. La Thais ho explica així: “Aquí es preocupen per mi, no em tenen al final de la classe. Abans de mirar pels estudis miren per la persona. Em pregunten què em passa, què necessito, en lloc de preguntar sempre pels deures i els exàmens”.

Esforz amb recompensa

A El Llindar, però, “no hi ha miracles, hi ha esforç”. La jove ho certifica: “Pensava que seria molt fàcil, que em regalarien l'ESO, i no és veritat. M'ho he hagut de guanyar”. Ella fa classes i tallers, on aprèn fusteria, mecànica, perruqueria. “Hem provat molts oficis, però crec que no em vull dedicar a res del que he après aquí. Jo vull ser educadora social, jo seré educadora social”, diu convençuda. Però si la Thais està estudiant, ¿com pot ser que formi part de les estadístiques

Alternativa
Les escoles de noves oportunitats combinen classes i tallers

Alerta
Educació admet que el sistema fracassa per a alguns alumnes

d'abandonament escolar? Perquè El Llindar i les altres vuit escoles de noves oportunitats de Catalunya no formen part del sistema educatiu reglat. Els centres lamenten la falta de reconeixement i les dificultats per homologar i certificar titulacions pròpies, així com també la fragilitat econòmica d'uns projectes majoritàriament privats que depenen de concursos públics que van i venen. “Durant anys hem intentat encaixar, però ara demanem que ens facin un lloc, que s'exempli el perímetre del sistema educatiu, perquè no tot ha de passar dins dels instituts. La concepció que tot ha de passar dins del sistema ordinari és un concepte d'educació molt arcaic”, diu Gasch.

Els centres de noves oportunitats es mouen als marges del sistema, en una mena de llimbs: amb sort, el departament d'Educació els autoritza alguns cursos (PFI, cicles mitjans...) i el departament d'Afers Socials, a través del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), els finança. “No hi ha un marc propi que articuli les escoles de segona oportunitat com un recurs reconegut per als joves que s'han quedat fora dels circuits habituals”, apunta Paco Estellés, director general de Salesians Sant Jordi. I afegeix: “La segona oportunitat no és per als joves, és per al sistema, perquè no hem fet la feina ben feta”.

Així, els nois i noies que, com la Thais, han deixat l'institut i no tenen

l'ESO compten com a fracàs escolar, malgrat que estiguin formant-se en aquestes escoles. “Hi ha joves que fan 50 quilòmetres només per arribar al centre. ¿Com podem dir que han abandonat els estudis? Quants dels nostres fills farien aquest esforç? Quan els motivem, els curem les ales i els donem les oportunitats que necessiten, ho fan”, defensava Marta Masagué, responsable del servei d'atenció als joves del SOC, en la cinquena trobada dels 43 centres de segones oportunitats de l'Estat, dijous a l'Hospitalet de Llobregat.

“No és responsabilitat dels nois”

En la jornada, els centres van reclamar a les administracions que se'ls reconegui com una resposta educativa que funciona per reduir les vergonyoses xifres d'abandonament a Espanya, que ja és el país de la UE amb més fracàs escolar. “L'abandonament escolar prematur no és responsabilitat dels joves ni s'explica per necessitats del mercat laboral, sinó que s'explica per un malestar molt profund amb la manera de fer escola”, apunta la doctora en sociologia Aina Tarabini. Begonya Gasch creu que el problema és que als instituts s'obliga els estudiants a “ser rendibles i complir amb uns temps molt marcats”, cosa que enfonsa l'autoestima dels alumnes que els costa més i els acaba “centrifugant i expulsant” de l'aula.

8.000 Les 43 escoles de noves oportunitats d'Espanya, nou de les quals a Catalunya, atenen prop de 8.000 joves d'entre 15 i 29 anys. Malgrat ser una resposta al fracàs escolar, no estan incloses dins del sistema educatiu.

17,9 És la taxa d'abandonament escolar prematur d'Espanya. Tot i que és la pitjor d'Europa, el cert és que és la millor dada d'Espanya fins ara: el 2006, el 30,3% d'alumnes van deixar els estudis abans dels 16 anys.

Les frases

Dos de cada deu joves deixen els estudis abans d'hora

Thais

ALUMNA DE LA FUNDACIÓ EL LLINDAR

"El que passa als instituts no és culpa dels professors. Ells tenen trenta alumnes en una classe, cadascun amb els seus problemes. El que està malament és el sistema"

Núria Cuenca

SECRETÀRIA GENERAL D'EDUCACIÓ

"No és cert que no es quedi ningú enrere. Hem de fer-ho millor: qui fracassa no és l'alumne, és el sistema"

Begonya Gasch

DIRECTORA DE LA FUNDACIÓ EL LLINDAR

"Demanem a l'administració que ens reconegui com una resposta d'èxit dins del sistema educatiu"

Aina Tarabini

DOCTORA EN SOCIOLOGIA

"L'abandonament prematur s'explica per un malestar molt profund amb la forma de fer escola"

Des del departament d'Educació van entonar el *mea culpa*: "Hem de reconèixer que no acaba de ser veritat que no deixem ningú enrere. Hem de fer-ho molt millor", va dir la secretària general, Núria Cuenca. I va insistir: "Qui fracassa no és l'alumne. Qui fracassa és el sistema educatiu".

És el mateix que creu la Thais: "El que passa als instituts no és culpa dels professors. Ells tenen trenta alumnes en una classe, cadascun amb els seus problemes. El que està malament és el sistema". Té claríssim què cal canviar: "El que caldria seria que els instituts s'adaptessin a nosaltres, no nosaltres a ells. No necessitem més escoles com El Llindar, necessitem que totes les escoles siguin així directament". Què vol dir, això? "Als instituts ens tracten a tots iguals, quan tots som diferents. A alguns alumnes els costa dos anys i a d'altres cinc, però si ens deixen temps ens ho traiem", diu.

Del fracàs a l'orgull propi

La Thais no ha tornat a trepitjar el seu institut des de segon d'ESO. Ara, a punt de graduar-se, diu que només hi tornaria si fos per parlar d'El Llindar: "M'agradaria que la gent que és a l'institut en un racó de l'última fila, sense aprendre, sense dir res per no molestar, sabés que hi ha escoles on t'ensenyen a fer coses". La Begonya, la directora del centre, s'emociona sentint-la parlar. "Estic orgullosa de mi. Ara ja no hi ha qui em pari", diu la Thais.

Abandonament escolar: motius i solucions

Els experts demanen un sistema educatiu més flexible

L.V.
BARCELONA

El fracàs escolar és una pandèmia cronificada, un problema de gran abast educatiu, però també social i laboral. Però per què el 17,4% dels alumnes catalans deixen d'estudiar sense tenir el títol de secundària? ¿Hi té a veure que un de cada cinc joves repeteixi curs abans dels 16 anys? Què poden fer els centres per evitar aquestes desercions? I què hauria de fer l'administració?

"Coneixem les receptes: hem d'establir itineraris personalitzats que s'adaptin a les necessitats dels nostres alumnes i aliances entre els instituts i el seu entorn", va afirmar dijous la secretària general d'Educació, Núria Cuenca, davant dels centres de noves oportunitats. Ells també demanen "desconstruir" el sistema actual: "Alguns alumnes es treuen el graduat d'ESO, i això fa millorar les taxes d'aprovat, però després fracassen als cicles. El que ha d'agafar pes i consistència és el recorregut formatiu dels joves", diu Begonya Gasch, del Llindar.

Així, el 60% dels alumnes que acaben l'ESO fan estudis postobligatoris (batxillerat o formació professional), però què passa amb el 40% restant? Alguns (al voltant d'un 20%) deixen d'estudiar i d'altres només "necessiten més temps per acabar de titular-se, perquè no tothom va al mateix ritme". "Cal obrir-se a les singularitats i arribar a un 90% de joves amb titulació postobligatòria", diu Xavier Martínez Celorrio, assessor de la ministra

Proposta Educació afirma que calen itineraris adaptats als alumnes

Prioritat La Fundació Bofill aposta per invertir als 0-3 i als centres de complexitat

d'Educació i professor i investigador de la Universitat de Barcelona. Celorrio diu que la nova llei Celaá, la Lomloe, desplegarà un model "més flexible i més obert", limitant les repeticions de curs (un cop a primària i com a molt dos en tot l'ensenyament obligatori) o introduint la codocència i el treball per projectes.

Canvis i més recursos

Més enllà de les normatives, calen recursos. El director de la Fundació Jaume Bofill, Ismael Palacín, assenyala algunes de les prioritats: "Cal invertir més en universalitzar l'educació dels 0 als 3 anys, en beques per als alumnes que abandonen per motius econòmics i en centres d'alta complexitat, que és on es concentren molts abandonaments". A més, afegeix que cal revisar la selecció dels docents i incrementar les hores per fer tutories.

El paper clau del professorat també pot jugar a favor per reduir el fracàs escolar. La doctora en sociologia Aina Tarabini, que ha estudiat a bastament aquesta problemàtica, rebutja "culpabilitzar" els professors i demana "buscar els mecanismes que els permetin exercir la seva professionalitat". És a dir: estabilitat, espais i temps per debatre. "I també un canvi cultural, perquè encara sembla que només hi hagi una única manera de ser bon estudiant, que és aquell que seu, escolta i escriu, però hi ha altres formes de ser competent", afegeix. Per això, avisa Tarabini, és important la reforma que ha plantejat Celaá per fer un currículum menys memorístic i amb menys continguts.

Alumnes d'El Llindar aprenen cuina al restaurant El Repartidor de l'Hospitalet. F. MELCION